

Zeitschrift: Romanica Raetica
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 13 (1998)

Artikel: Historia, lungatg e cultura
Autor: Maissen, Alfons
Kapitel: 23: Dr. Adolf Ribi : Directur dils programs romontschs
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858963>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 24.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

23. Dr. Adolf Ribi Directur dils programs romontschs

Dapi 25 onns ha dr. Adolf Ribi priu gronda art e part al svilup dils programs e dell'organisaziun de Radio Romontsch. All'entschatta dil moviment svizzer de radiofonia existevan ne-gins programs romontschs. Plaun a plaun, avon treis decennis, entran sporadicas e scarsas emissiuns romontschas, plitost sco curiosum che cun aspects permanents. Beingleiti crescha denton la simpatia per il plaid, per la cultura e per la canzun romontscha. Buca pauc a quest success ha bein era il moviment: *Acceptaziun dil romontsch sco quart lungatg nazional* giu. Dr. Jakob Job, da lezzas uras directur dil Studio de Turitg, ed incantaus de tiara e lungatg retoromontsch, veva gia concediu el Radio svizzer d'atgna iniziativa dretg d'albiert a nossas valladas reticas. El prevesa gia ina grondiusa pusseivladad de promover egl avegnir entras il Radio svizzer nossa viarva da biars

emblidada ed en biars loghens periclitada. Mo senza agid e sustegn intelligent e prudent era il plan de directur Job buca de realisar. El anfla il dretg um ella persuna de dr. *Adolf Ribi* ch'era preparaus en tuts graus per questa impurtonta incumbensa. Ei tuccava en emprema lingia de sviluppar las entschattas fatgas, de crear novs programs, de progressar e meglierar las emissiuns silla basa tschentada da principi entras directur Jakob Job.

Dr. Adolf Ribi ei oriunds della Turgovia, denton naschius a Cuera, e frequentau las scolas primaras ed il gimnasi della scola cantonal de nossa capitala grischuna. Dr. Ribi ei perquei adina vegnius concideraus dad amitgs ed enconuschents per in veritabel Grischun. Affonza, intensiv contuorn, scolaziun e formaziun spirtala impregneschan e tempran profundamein in carstgaun aviarts per las bellezias della natira, per igl art e la scienzia. Questa menziun vala en gronda moda per dr. Adolf Ribi. En oreifer possess de siu bi lungatg dialectal de Cuera, cun duns specials per lungatgs, sedecida il giuven Ribi per il studi linguistic all'Universitat de Genevra ed a quella de Turitg, sededichescha cun entusiassem al studi germanistic, als lungatgs ed allas litteraturas neolatinas. Speciala menziun descha a sia dominonza e capientscha per ils dialects svizzers, als quals el ha surviu, ed adina sespruaus de promover, mante-nend els en lur oriunda purezia. En quei senn stuevan senz'auter era ils divers idioms romontschs, lungatgs minurs, interesar dr. Ribi zun fetg. Gia avon sia lavur specificamein romontsch era el staus en contact cun dr. Job ed il Radio de Turitg, quei en divers roms specials. Duront questas lavurs era il directur vegnius pertscharts de ses stretgs ed amicabels contacts cul Grischun, cun ses lungatgs e sia cultura.

Igl emprem d'october 1943 ei dr. Adolf Ribi entraus en survetsch dil Studio de Turitg ed ha lu beingleiti, sper autras incumbensas surpriu la direcziun dellas emissiuns retoromontschas. En questa cuorta undrientscha eis ei secapescha buca pusseivel de menzionar en detagl l'immensa lavur prestada da dr. Ribi en favur dil Radio, dil lungatg e della cultura romontsch. Cons de ses impuls, cussegls ed iniziativas ein el decuors dils 25 onns sgulai viasi da Turitg en nossas cuntradas romon-

tschas per prender leu fuorma concreta en planisaziuns, en bein tschentai e bein fundai manuscrets che lubevan silsuenter las realisaziuns, emissiuns de vaglia cun cuntegn vigurus sco era talas de tempra legreivla e hilarica.

Nundumbreivlas ein stadas las sentupadas de nus intermediaders cun dr. Ribi persuls, mo era en cuminanza de sias equipas tecnicas de recepziun. Tut las valladas romontschas ein se-profitadas de questas acziuns. Paucs de nos vitgs che dr. Ribi vess buca giu la premura de visitar ina gada u l'auter en connex cun ses programs. Ils emprems onns de sia activitat, laverond cun mieds tecnics meins perfeczionai, vegneva la gronda part dils programs recepius el Studio de Turitg. Singuls plidaders, gruppas folcloras, giugadurs, plevons, politics e nos chorus, tut mava, savens cun grond plascher, el grond marcau vischin della Limmat. Suenter la lavur vevan ins mai de bandunar las vastas localitads senza in cordial engraziament e plaids d'encur raschament per ulteriura lavur. Savens astgava il hosp giu dalla muntogna grischuna, accumpignaus da dr. Ribi, dar in clom al directur Jakob Job.

Ellas commissiuns de programs, en nundumbreivlas sesidas parzialas cun auturs e collaboraturs, fuva dr. Ribi la persuna centrala, che deva minuziusamein plaid e fatg sur dils programs vargai, relatava alla raspada sur ils plans novs e las iniziavas previdas ensemen culs intermediaders dellas differen- tas valladas. El era bein fundaus en sias propostas, risguardava denton era ideas ed impuls davart singuls representants de val- ladas, envidai a sesidas de programs.

Frequents e liungs viadis neuasi da Turitg, savens ensemen cun las equipas tecnicas de recepziun, ein bein savens stai accumpignai da strapazs. Mo questas cuorsas han adina legrau dr. Ribi. Il contact cun siu Cuera, cun tons amitgs romontschs, scribents, poets e collaboraturs, ein adina stai per el ina fon- tauna de legria e de nova forza per siu grev uffeci. Sia moda su- verana, nunpartischonta, alzava el sur las partidas, sur la caussa e la persuna singula, sur dialects e preferenzas subjectivas. Quella tenuta ha augmentau ad in augmentar sia posiziun e sia autoridad. En tuttas situaziuns ha el capiu meisterilmein de mantener igl equiliber en tuts viriveris, de garantir pasch e pe-

rinadad. En tuts queste 25 onns ein mai curdai plaids malplazai ed offendents, schegie che dr. Ribi scheva buca stgisar, fuva tuttavia buca promts d'acceptar programs buca bein preparai. Las cunvegnentschas de lavur e las datas ed il liug de recepziun han mai ballistrau.

Mo sper ils viadis cun lur travaglias duront liungas seradas astgein nus buca emblidar sia lavur prestada mintgamai els differents studios a Turitg, endrizzond cun ils tecnics, e formond il reh material recaltgaus en tiara romontscha per las differen-
tas emissiuns transmessas mintgamai da Turitg. Dis en e dis ora vid lavurs minuziusas e de pazienza! Beinenqual suspir vegnan muncaments de material davart plidaders ni caschunai dalla tecnica, pér engartai il davos mument el studio, ad haver caschunau, tochen che las differentas emissiuns eran fermadas e perfetgas sin pindella. Suenter tals dis de lavur spinusa, mun-
tavan viadis tochen sisum la Surselva, viaden ella Lumnezia, ella Foppa, el Plaun, en Tumliasca, Schons, Val d'Alvra e Gel-
gia, en Engiadinaulta e bassa, ella Val Müstair ina nova revela-
ziun. Aschia ha dr. Ribi empriu d'enconuscher buca mo autoritads politicas e dignitads ecclesiasticas, mobein era adina puspei novs representants e novas gruppas dil sempel pievel ro-
montsch.

Dr. Adolf Ribi ha adina puspei encuretg ed era anflau, ense-
men culla direcziun e suprastonts, novas pusseivladads d'aug-
mentaziun de nos programs romontschs. Da l'autra vart era el
realists e prudents avunda de buca sfurzar la producziun, enco-
nuschend las pusseivladads d'in pign pievel muntagnard de
lungatg e cultura periclitada. Sper las emissiuns de serada
meinsila ei l'introducziun dellas uras jamnilas d'affons stada de
gronda muntada. Era ils priedis ded omisduas confessiuns sta-
van sut sia egida. E sias stentas da questas varts ein stadas ord-
vart fritgeivlas e legreivlas.

Dapi 1954 fuva finalmein l'idea d'in Radioscola Romontsch sereghagliada. Era en quest sector purmein scolastic ei dr. Ribi sedistinguius, promovend la greva entschatta, suenter il con-
sentiment principal d'introducziun davart directur Job. Nun-
emblideivlas astgein nus numnar las bialas sesidas de Radios-
cola en sia preschientscha. Quei intschess de lavur purscheva

pli gronda concentraziun d'intents, demai ils differents com-members della commissiun tuts responsabels per scadina emis-siun, seigi quella d'ina regiun u d'in'autra. En quest ravugl ha nies cau dils programs romontschs prestau gronda lavur en fatgs e cussegls, coordinond era las lavurs e las realisaziuns. Enteifer quest'occupaziun dev'ei strusch enzacu de sestrer, mai nuncapientschas buca sligliablas enteifer cuort temps. Ei mava per la lavur, per undreivlas sligiaziuns e gesta repartiziun dellas incumbensas, buca per supremazias ed autres cuntrariadads tgunsch pusseivlas en ravugls culturals.

En tut ils onns de lavur per il Radio Romontsch ha dr. Adolf Ribi mai encuretg sia atgna persuna. Cun sia autoritad ed enorma savida generala e speciala, astgav'el riscar de star beinduras ella retratgadad d'in ver mussader ed enviader. Cun sia premura exemplarica lev'el gidar e buca supprimer, direger e buca perreger, levgiar la lavur, entruidar cun schanetg, maniera ed adatg. El veva empriu gia da giuven d'appreziar las qualitads dils Grischuns e Romontschs. El ha denton era capiu ils motivs della sensibilitad e sensibladad d'in pievel muntagnard, d'in pievel combattend continuadamein per sia ierta culturala. La complicatezia della situaziun linguistica e confes-sionala e schizun politica giogan era ellas manifestaziuns dil Ra-dio ina pulita rolla. Dr. Ribi era responsabels per igl entir inschess romontsch. Quei era buca ina leva incumbensa. Mo auncallura ha ei mai dau incaps, ni cun l'organisaziun ni ellas relaziuns cun collaboraturs ed intermediaders.

Dapi Danie 1968 ha la Cumionza Radio Romontsch sur-priu la cura e la responsabladad dellas emissiuns romontschas. Dr. Adolf Ribi schegie emeritaus, ei segidaus ils davos temps a surventscher las difficultads de midada de patrun e della reor-ganisaziun. El vegn era egl avegnir a star fideivels al Radio, cunzun a far part vinavon alla Commissiun Radioscola, in fatg de zun gronda muntada. Ei fa plascher che siu pensum de la-vur ei buca sminuius da num. La lavur mantegn igl um e la sanadad! Da tuttas varts fan ins diever de sia gronda savida, de sias vastas enconuschiantschas ed experienzas.

Nus savein bein avunda che dr. Adolf Ribi spetga negin laud ed engraziament per sia lavur prestada. Siu giavisch fuss plitost

d'astgar engraziar a tuts ses fideivels amitgs. Mo la gronda roscha de numbs de collaboraturs, poets, scribents e suprastonts della tiara romontscha cun ils qual el ha giu bials contacts, vegnan a seregurdar en engrazieivladad della beinvuglientscha nunballucconta retscharta da dr. Ribi ils davos 25 onns. Ses merets acquistai ein vasts e gronds. Sia gronda lavur e fideivladad vegnan a restar nunemblideivlas el pievel romontsch. Dr. Adolf Ribi vegn era per adina a restar stretgamein ligiaus cun la historia ed il svilup dil Radio Romontsch!